
I.

DOCUMENTE PRIVIND CONFLICTELE INTRACOMUNITARE DESFĂȘURATE ÎN PERIOADA 1990-1995

Margareta Fleşner
Ioaneta Vintileanu

ASPECTE GENERALE CU PRIVIRE LA CONFLICTELE SOCIALE DESFĂŞURATE ÎN PERIOADA 1990-1995*

Mutaţiile intervenite în societatea românească după 1989 au declanşat apariţia unor disfuncţii socio-economice grave, având printre alte consecinţe şi continua alterare a raporturilor interumane. În contextul în care structurile economice şi sociale anterioare erau în plin proces de transformare, iar cele noi nu se sedimentaseră încă în conştiinţa colectivă, conduita diverselor grupuri sociale suferea grave perturbări. Amploarea restructurării prin care trecea societatea, caracterul ei contradictoriu, a declanşat, în perioada de referinţă, numeroase conflicte de interese, iar evoluţia ei sinuoasă a prelungit criza socială.

Prin anvergura şi profunzimea sa, prin multiplele ei implicaţii, criza declanşată după 1989 a afectat întregul sistem al relaţiilor interumane, evidenţiindu-se în primul rând la nivelul relaţiilor de grup.

Analiza evoluţiei realităţilor sociale globale din acea perioadă a evidenţiat faptul că într-o serie de ţări se agravasera şi se extindeau fenomenele de marginalizare, devianţă, criminalitate, „violenţă colectivă” etc.

În general, recrudescenţa violenţei, creşterea frecvenţei şi diversificarea delictelor contra persoanei şi patrimoniului, sporirea fenomenelor de corupţie – dincolo de încălcarea normelor şi valorilor legitime şi de prejudiciile morale şi materiale care le produc – au efecte negative asupra relaţiilor interumane şi asupra securităţii indivizilor, perturbând considerabil ordinea socială.

În primii ani după evenimentele din 1989, criminalitatea se situa deja în topul motivelor de nelinişte a populaţiei. Studiile de specialitate evidenţiau că în România, în perioada 1990-1994, printre motivele de îngrijorare a populaţiei, într-un procent ridicat se situa lipsa de securitate personală.

În 1992 pe primele două locuri se aflau temerile referitoare la creşterea preţurilor şi cea a impozitelor, teama de aceste două aspecte fiind întemeiată dacă avem în vedere situaţia economică reală şi perspectivele imediate pe care le întrevedea marea majoritate a populaţiei. În acelaşi an, procentul care indica teama de şomaj era la egalitate cu cel relevant pentru sentimentul de îngrijorare faţă de securitatea personală. Aproximativ o treime din populaţie manifesta temeri mari în privinţa securităţii personale datorită ratei criminalităţii. De altfel, evoluţia modului în care erau percepute aceste fenomene sociale reflecta dinamica lor reală.

* Materialul a fost redactat în octombrie 1995

1. Intensitatea sentimentului de îngrijorare (în procente)¹

	1990	1991	1992
Șomaj	15,8 %	36,6 %	34 %
Securitate personală	35,7 %	50 %	34,2 %
Prețuri	63,3 %	81,9 %	86,2 %

În acest context, este de menționat un amplu studiu comparativ referitor la evoluția criminalității în capitalele est europene (Varșovia, Praga, Budapesta, București, Sofia, Moscova, fostul Berlin de Est). În cadrul anchetei a reieșit că între cele 22 de motive de neliniște prezentate subiecților investigați, agresivitatea și violența, ca și crima organizată, ocupau primele două locuri, cu un procent de 75% și respectiv 70% față de degradarea stării sociale – 58%, de război sau pericol de război 57%, șomajul 48%². Concluzia studiului era că teama de criminalitate părea să fie mai mare decât fenomenul însuși.

Acest lucru se datorează și faptului că mass-media, prin prezentarea abundentă a evenimentelor criminale, a dus la crearea stării de angoasă socială față de acest fenomen. Violența, corupția, infracțiunile din sfera proprietății nu erau fenomene noi, dar erau prezentate și, în consecință, percepute ca manifestându-se la nivel extrem de ridicat.

Criminalitatea nu este un fenomen singular, separat sau izolat de restul fenomenelor anomice ce se manifestă în societate, ea este în corelație și interdependență cu o serie de mecanisme distructive și de dereglare politică, morală, normativă și culturală existente atât la nivelul întregii societăți, cât și la nivelul unor instituții și grupuri sociale³.

Sursele criminalității puteau fi identificate în structurile economice, politice și sociale deficitare, incapabile să atenueze în anumite momente sau perioade stările conflictuale, crizele economice, disputele etnice, sărăcia, șomajul și marginalizarea unor categorii de grupuri umane.

Printre factorii criminogeni se înscriu cu precădere și disfuncționalitățile apărute la nivelul mecanismelor de control social, labilitatea criteriilor de apreciere și sancționare a abaterilor, eșecul unor persoane în procesul de socializare, dezorganizarea unității familiale, agravarea diverselor tipuri de conflicte și tensiuni sociale.

Începând din anul 1990, diverse grupuri etnice își refundamentează interesele, pozițiile și atitudinile, se redefinesc social și cultural, influențând evoluția ulterioară a societății, 1990-1995 fiind perioada în care a avut loc o re poziționare a diferitelor tipuri de interese, în funcție de numeroase repere

- 1 Din rezultatele Anchetei naționale 1992, realizată de Institutul de Cercetare a Calității Vieții din cadrul Academiei Române.
- 2 R.M. Stănoiu, *Tranziția și criminalitatea*, București, Edit. Oscar Print, 1994.
- 3 R. White, F. Haines, *Crime and Criminology: An Introduction*, Oxford, Oxford University Press, 1996.

interne și externe, proces ce se desfășoară într-o atmosferă de instabilitate și incertitudine colectivă și individuală.

Economia de piață, chiar în condițiile unui succes al reformei, nu putea fi favorabilă în egală măsură pentru întreaga populație, progresul social general antrenând pentru unele categorii sociale regres sau chiar eșec individual, ceea ce a dus la un acut sentiment al frustrării.

Climatul politic tensionat, derutant, vehicularea în mass-media a unor știri și comentarii, de multe ori în contradicție flagrantă cu adevărul și cu normele etice elementare, au generat în perioada imediat următoare anului 1989 stări de incertitudine. Acestea s-au manifestat și la nivelul structurilor judiciare, care au devenit ezitante în modul de aplicare a legii. Între strategia legislativă și realitățile cu care se confruntă societatea există un „vid tactic”, din lipsa acută de soluții realiste, pertinente, care să poată fi adaptate la specificul și tendințele perioadei de tranziție.

Descentralizarea prost înțeleasă, materializată mai mult în „anomie” decât în „autonomie decizională”, a generat și ea disfuncții și stări conflictuale.

Schimbarea socială a afectat moralul individului, care percepe la alte cote inegalitatea socială, diferențele de statut între diferitele grupuri sociale. Discrepanțele tot mai marcante între aspirații și posibilități aveau o nouă dimensiune, fapt ce facilita tendința de a găsi mijloace alternative celor legale, în scopul realizării accesului la bunurile și valorile sociale. Aceste aspecte au dus la multiplicarea formelor de criminalitate violentă, la multiplicarea delictelor îndreptate contra proprietății particulare sau publice⁴.

În general, destabilizarea socială generează dezorganizarea personalității individului, facilitând astfel apariția unor indivizi dezorientați, în raport cu normele și criteriile de apreciere ori sancționare a comportamentelor, sau la revigorarea grupurilor marginale care îi socializează negativ.

Generând consecințe negative, directe sau indirecte, asupra interacțiunii umane, violența conduce la creșterea nesiguranței individuale și alimentarea tensiunilor sociale. Manifestările comportamentale agresive pun în pericol valorile promovate de societate.

Violența, prezentă în societatea românească, acoperă un spectru larg de comportamente (de la agresivitățile în limbaj până la suprimarea vieții), are o etiologie complexă și implică o abordare diferențiată, după mai multe criterii.

Din punct de vedere al participăției la comiterea infracțiunilor violente, în literatura de specialitate s-au evidențiat trei categorii: violența individuală, de grup și violența mulțimii⁵.

4 Philippe Robert, *L'insécurité: représentations collectives et questions pénales*, în „L'Année sociologique”, n° 40, 1990; Sébastien Roche, *Le sentiment d'insécurité*, Paris, PUF, 1993; Philippe Robert, Marie-Lys Pottier, *Sur l'insécurité et la délinquance*, în „Revue française de science politique”, vol. 47, n° 5, septembre 1997.

5 R.M. Stănoiu, *Op. cit.*, p. 33.

Statisticile judiciare arată că dintre aceste categorii, violența individuală este cea mai frecventă, este de regulă tipul de violență „primitivă” – generată de cele mai multe ori de consumul exagerat de alcool, care declanșează reacții violente, necontrolate.

De regulă, astfel de violențe se declanșează spontan, fără să existe o pregătire prealabilă, minuțioasă a crimei. Individul aflat sub influența unei excitații paroxistice, accentuată în primul rând de consumul de alcool, pus în fața unei situații concrete alege o singură alternativă – violența. Aceste agresiuni le exercită fără a conștientiza în momentul respectiv consecințele faptelor sale, sentimentul dominant fiind defularea prin violență.

În sfera acestui gen de criminalitate apăruseră în acea perioadă noi mobiluri. Astfel, tensiunile create de modul de împărțire a pământului s-au soldat în numeroase cazuri cu săvârșirea unor infracțiuni grave contra vieții, sănătății și integrității corporale a persoanei.

Se afla, de asemenea, într-o creștere considerabilă violența intrafamilială. Pe fondul crizei morale ce se manifestă tot mai acut în societate, rude de toate gradele, soți și concubini își rezolvă conflictele mai vechi sau ocazionale recurgând cu multă ușurință, în special când se află sub influența alcoolului⁶, la mijloace agresive.

Toate aceste forme de manifestare a violenței ocupă primul loc în „topul” statisticilor judiciare.

A doua categorie, violența comisă în grup, atinge proporții îngrijorătoare prin dimensiunea și formele de manifestare. Ea a fost denumită „violență de tip utilitar”⁷, întrucât se comite în vederea realizării unui anumit scop. Acest gen de violență este frecvent întâlnit în structurile crimei organizate și intră în categoria „marii violențe”, cum este denumită de specialiști. Membrii acestor grupuri criminale folosesc ca metode violența, amenințările, șantajul, răfuielele de tip mafiot, iar armamentul este unealtă de lucru.

Schimbările din societatea românească au înlesnit printre altele nu numai liberalizarea legăturilor dintre persoane fizice și organizații legale din Est și Vest, ci și dintre cele ilegale. Din această cauză, Europa răsăriteană, inclusiv România, este confruntată cu o creștere masivă a crimelor și a numărului de bande organizate de delincvenți, care acționează pe teritoriul fostelor țări comuniste.

Cea de-a treia categorie, violența mulțimii, era o formă de criminalitate necunoscută în perioada regimului totalitar, dar care, din păcate, a proliferat în contextul tranziției și a crizei pe care o traversează societatea românească.

Apariția acestei forme noi de manifestare a violenței nu trebuie ruptă de contextul general socio-economic și de recrudescența criminalității în

6 A. Jenkins, *Alcohol and men's violence*, în "Dulwich Centre Newsletter", 2-3/1997, pp 43-47.

7 R.M. Stănoiu, *Op. cit.*, p. 34.

ansamblul ei. De cele mai multe ori ea a îmbrăcat formele agresivității reacționale la un context dat, impregnat de acute sentimente de frustrare sau insecuritate socială, de dereglări sociale și normative ale societății.

Violența mulțimii constă în „acțiuni în comun și în masă”, comise sub impulsul unor antrenări la care participă cei prezenți și unde se degajă forțe, vitalități care, în stare de izolare, ar rămâne nemișcate. Indivizii aflați în mulțime suportă transformări adaptând „caracteristicile speciale” uneori opuse individului luat separat.

În desfășurarea evenimentelor s-a putut vorbi de mulțimi deoarece în conflicte erau implicate grupuri de la 30-40 de persoane până la sute sau chiar mii de persoane, structurate ca grupări eterogene ce cuprindeau persoane de toate vârstele, sex diferit, de orice profesie sau categorie socială, apartenență religioasă etc.

În grupurile mari de persoane, adevărate mulțimi, implicate în conflictele desfășurate în 1990-1995, indivizii au prezentat caracteristicile specifice pe care autori celebri le-au evidențiat, și anume:

- individul în mulțime dobândește un sentiment de putere invincibilă, care îi permite să cedeze unor instincte pe care singur nu și le-ar fi exprimat obligatoriu;

- individul este supus „contagiunii mentale” – în mulțime orice sentiment este contagios astfel încât individul își sacrifică foarte ușor interesul personal în favoarea celui colectiv;

- indivizii aflați în mulțime suportă transformări adoptând „caracteristici speciale” uneori opuse individului luat separat.

În mijlocul mulțimii, mai ales când aceasta este agitată, individul este puternic influențat, controlul de sine slăbește, chiar dispare. Acțiunile mulțimii sunt asemănătoare cu cele ale infractorului pasional, care tinde să-și facă singur dreptate, iar mulțimea acționează de cele mai multe ori cu sentimentul că face dreptate.

Din acest motiv, specialiștii au denumit acest gen de violență a mulțimii „violență pseudojustițiară”⁸.

O altă caracteristică a violenței grupurilor mari analizate rezidă într-o descărcare, o eliberare a unei tensiuni psihice acumulată în timp, generată în special de reacția unei anumite categorii sociale sau chiar a autorităților.

Privind prin prisma celor câteva caracteristici ale mulțimii, putem aprecia că în România ultimilor 50 de ani, pentru prima dată, în decembrie 1989 mulțimea a devenit „personalitate” – dintr-o masă amorfă și apatică a devenit „mulțime psihologică”, conștientizând dezideratele și rolul pe care și le asumă.

Acest lucru a influențat manifestarea ulterioară a mulțimii, care a dobândit exercițiul de manifestare a „personalității” evoluând spre atitudini revanșarde, într-o contagiune emoțională care a reverberat la nivelul tuturor palierelor de manifestare colectivă. Atitudini de acest gen s-au diversificat și

amplificat, având conotații în funcție de varii cauze care le-au generat. Se remarcă astfel manifestările colective care au avut la bază motivații sociale, declanșate cu preponderență în comunitățile rurale.

Apariția și proliferarea stărilor tensionate și conflictuale reprezintă o componentă intrinsecă a oricărei situații postrevoluționare, caracterizată în general prin tentativa recuperării drepturilor și libertăților de care cetățenii au fost frustrați în perioada anterioară.

Analiza etiologică a acestora indică faptul că motivele declanșării lor au fost diferite. Unele dintre ele au fost generate de neînțelegeri apărute în legătură cu împărțirea patrimoniului vechilor structuri. O altă categorie a unor astfel de conflicte, fără a avea amploare și implicații sociale generale, este cea reprezentată de neînțelegerile dintre cetățenii aparținând unor culte religioase diferite. În aceste cazuri, natura conflictului nu a fost determinată de concepte ideologice, ci de modul în care au fost alocate spațiile necesare (acest tip de conflict a existat între ortodocși și greco-catolici) (Anexa 1).

Trebuie menționat că nici unul dintre tipurile de conflicte prezentate nu se bazează pe concepte rigide, intolerante. Sunt conflicte de natură socială, apărute și ca o compensare față de perioada anterioară, când posibilitățile de manifestare personală și colectivă erau reduse.

Prin amploare și consecințe, la nivelul întregii societăți sau detașat conflictele între comunitățile de romi și cetățenii aparținând altor etnii: români, maghiari, macedoneni și germani. Aceste conflicte s-au declanșat pe fondul unor tensiuni generate de modul de viață marginal al unor categorii de romi. (Anexa 2).

Am precizat deja că perioada pe care o parcurge România este caracterizată printr-un proces de afirmare a identității etnice a tuturor grupurilor minoritare. Acest proces a avut tendința de a se realiza pe două coordonate: prin afirmarea identității etnice a grupurilor minoritare, structurată firesc prin promovarea unor tradiții socio-culturale – de exemplu, comunitățile turco-tătără, elenă, germană etc –, dar și prin impunerea imperativă, radicală a identității etnice, care duce la intoleranță. Este cazul tipic al romilor, ai căror lideri au exagerat prin supradimensionarea dezideratelor etnice. Fiind transmise unei populații nepregătite, aceste deziderate au fost percepute ca o posibilitate din partea acestora de a beneficia numai de drepturi, înțelegând că li se cuvin mai multe decât majorității populației, iar obligațiile incumbă altora, nu lor.

Alături de alți factori, aceste tendințe au influențat negativ manifestările comportamentale ale romilor, fiind favorizate și de victimizarea exagerată a acestei populații de către liderii acestora, sau de către cei care, într-un fel sau altul, se ocupă de „protecția” lor. Acest gen de „protecție” poate conduce la o supraprotecție ce îi va încuraja la perpetuarea aceluiași mod de viață, dar care îi defavorizează și poate determina apariția altor tensiuni sociale.

Modul de viață tradițional al romilor conține o serie de elemente care, pe de o parte, au consecințe negative asupra șanselor sociale ale fiecărui individ, iar pe de altă parte generează tensiuni cu populația majoritară.

În general, datorită condițiilor de viață, cutumelor, respingerii unor valori morale acceptate de restul comunității, romii se automarginalizează ca o subcultură care se manifestă agresiv, nerecunoscând și încălcând premeditat normele juridice instituționalizate în societate.

Spre deosebire de alte violențe îndreptate împotriva romilor din majoritatea țărilor europene, concretizate în acțiuni „menite să protejeze puritatea rasială”, în România aceste violențe colective au reprezentat un fenomen rural explicabil prin specificul comunităților din acest mediu, caracterizate printr-o cunoaștere comportamentală a fiecărui membru din comunitatea respectivă, prin coeziune și solidaritate, prin respectarea unor valori tradiționale.

Fiind comunități ce au în general un număr relativ mic de membri, este facilitată cunoașterea oricărui eveniment ce are loc în comunitate și modul în care fiecare individ sau grup „răspunde” normelor sociale. Din acest motiv, comportamentul antisocial al romilor în comunitățile rurale a avut un impact mai dur, stârnind reacții adverse de respingere și sancționare a acestuia.

Marea majoritate a romilor împotriva cărora s-a îndreptat violența era fără ocupație, se întreținea din sustrageri de produse agricole, cerșit și alte activități ilicite.

Desființându-se vechea formă de proprietate, alături de ceilalți membri ai comunității, romii au primit loturi în folosință, pe care nu le-au lucrat, ocupându-se în continuare cu sustrageri de bunuri, comise în grup și cu violență, ținta activității lor infracționale fiind de data aceasta proprietatea privată, ceea ce a declanșat atitudini de revoltă și respingere mai puternice decât cele anterioare.

O altă formă de manifestare comportamentală care a stârnit reacții de indignare a fost atitudinea agresivă, sfidătoare a romilor îmbogățiți prin valorificarea ilegală de bunuri aduse din străinătate. Reacții similare le-au avut și față de persoanele aparținând aceleiași etnii, care aveau o conduită socială nediferențiată de cea a majorității populației.

De asemenea, grupuri de romi au declanșat numeroase conflicte cu tinerii din diverse localități, față de care se manifestau agresiv, sustrăgându-le prin forță bani sau bunuri avute asupra lor.

În locurile de întâlnire ale tinerilor au fost mai mult tentative de viol, care în general nu erau reclamate de victime de teama amenințărilor exercitate de romi.

În general, o parte a acestor romi se manifestau în comunitate ca niște „stăpâni”, sfidând orice normă de conviețuire socială. La încercările persoanelor cu autoritate morală în comună (preot, primar, profesor etc) de a-i determina să-și schimbe comportamentul, aceștia au fost amenințați sau timorați prin agresivitate.

Documentările efectuate în localitățile unde au avut loc violențe colective îndreptate împotriva romilor au relevat faptul că majoritatea acestora erau cu antecedente penale și chiar recidiviști, în general pentru infracțiuni comise cu violență.

În România, intensitatea și dimensiunile conflictelor au fost diferite, în raport direct proporțional cu acumulările anterioare. Astfel, în localitățile unde conflictul nu a avut ca fundament lezarea directă a vieții și integrității cetățenilor și a avutului lor, a putut fi aplanat cu operativitate sau s-a putut interveni prompt, în timp ce în situațiile în care vreme îndelungată majoritatea populației a fost nevoită să suporte agresivitatea unor grupuri de romi s-au aplanat foarte greu. Specific acestui ultim tip de conflict au fost incidente de la Hădăreni – județul Mureș, Ghitfălău – județul Covasna, Plăieșii de Jos – județul Harghita, Mihail Kogălniceanu – județul Constanța și Bolintin – județul Giurgiu.

În diverse materiale prezentate de unele organizații nonguvernamentale, ce au tratat conflictele în care au fost implicați romii, se afirmă că după 1989 au avut loc 6905 conflicte, prezentându-se ca sursă Inspectoratul General al Poliției Române.

Într-adevăr, această cifră a fost preluată de la instituția respectivă, dar în mod arbitrar, întrucât ea reprezintă totalul stărilor conflictuale din România în perioada 1990-1994, în care sunt incluse toate categoriile de tensiuni sociale (generate de modul de aplicare a legii funciare, interconfesionale, de folosire a unor terenuri sau imobile), care au generat sau ar fi putut genera violență. Mai mult decât atât, în aceste materiale sunt prezentate localități din mai multe județe ale țării ca fiind locul de manifestare a unor conflicte interetnice, deși cauza declanșării lor a fost strict determinată de motivele sociale – modul de împărțire a pământului (de exemplu Certeze, Comârza – jud. Satu Mare, Ghimpați și Letca Nouă – jud. Giurgiu, Podul Harujei și Pufești – jud. Vrancea etc). De asemenea, în cifra respectivă sunt incluse și unele altercații care au avut loc între grupuri mici de tineri din care făceau parte inclusiv romi.

Constatărea poliției au evidențiat că în perioada 1990-1994 la nivel național au avut loc 23 de acțiuni din totalul de 214 conflicte de toate tipurile (vezi Anexa 1).

În urma acestor acțiuni au fost distruse circa 400 de case aparținând romilor, majoritatea prin incendiere.

La aceste conflicte au participat aproximativ 14.000 de persoane aparținând populației majoritare, precum și a altor minorități – maghiari, germani, macedoneni etc.

S-au înregistrat, de asemenea, 38 de situații preconflictuale (în jud. Bihor, Brașov, Dâmbovița, Giurgiu, Harghita, Neamț etc) care, datorită intervenției prompte a organelor de poliție, au fost dezamorsate și nu au mai generat în violențe de grup (Anexa 3).

Este necesar să amintim și de existența conflictelor dintre diverse grupuri de romi, mediatizate în cele mai multe cazuri ca fiind conflicte între romi și populația majoritară (Anexa 4).

Pentru o mai bună înțelegere a cauzelor și tipologiei conflictelor, este necesară analiza acestora în două subetape: 1990-1992 și 1993-1994.

În prima perioadă, starea de provizorat socio-politic s-a resimțit mai ales în domeniul ordinii publice. Alături de nesoluționarea corespunzătoare a unor conflicte prealabile s-au creat precedente care au dus la creșterea numărului manifestărilor revendicative, de justiție personală sau colectivă. Acestea au fost favorizate și de faptul că nu se consumase culpabilizarea nici personală, dar mai ales cea instituțională a organelor de ordine publică, lucru ce a determinat anumite rezerve din partea acestora în implicarea, detensionarea și aplanarea situațiilor conflictuale apărute.

În aceeași etapă, numeroși indivizi și grupuri, mai ales de romi, au încercat să exploateze liberalizarea socio-economică și politică prin manifestări anarhice de indisciplină socială, prin adoptarea unor modalități de îmbogățire ilicită. Rezultatul a fost că aceste categorii sociale au prezentat o sfidare morală și un permanent pericol pentru ordinea publică.

În contextul general al conflictelor sociale, evenimentele din prima etapă se detașează atât prin modul lor de desfășurare și extindere, cât și prin dificultățile pe care le-au surmontat forțele de ordine implicate în aplicarea lor. De asemenea, evenimentele din această perioadă se caracterizează prin amploare și intensitate, favorizate atât de contextul socio-economic general, cât și de faptul că procesul de restructurare a instituțiilor statului și a sistemului legislativ era încă în fază incipientă.

Această primă etapă cuprinde conflictele din următoarele localități: Turulung (10-11 ianuarie 1990), Reghin (29 ianuarie 1990), Lunga (5 februarie 1990), Cuza Vodă (iulie 1990), Cașinul Nou (12 august 1990), Mihail Kogălniceanu (9 octombrie 1990), Bolintin Deal (7 aprilie 1991), Ogrezeni (17 mai 1991), Bolintin Vale (18 mai 1991), Găiseni (5 iunie 1991), Plăieșii de Sus (9-10 iunie 1991), Vălenii Lăpușului (13 august 1991) și Comănești (22-23 noiembrie 1992).

Tipice pentru această perioadă sunt conflictele din Mihail Kogălniceanu și cele din județul Giurgiu. Semnificativ pentru violențele din localitatea M. Kogălniceanu este faptul că s-au declanșat într-o comunitate eterogenă din punct de vedere etnic, unde cetățeni aparținând mai multor etnii (români, turci, macedoneni, tătari, germani) s-au solidarizat împotriva romilor din comună, fiind revoltați de gravele abateri comportamentale manifestate într-o perioadă lungă de timp, ai căror victime erau în majoritate locuitori ai comunei.

Violența împotriva romilor s-a exercitat selectiv, nu au fost vizați cei integrați normal în viața socială (cele cincisprezece case ale romilor existente în centrul comunei, unde s-a adunat mulțimea violentă, au rămas intacte). Mai mult decât atât, au existat tentative de a-i pedepsi și pe alți cetățeni ai comunei bănuți „a fi colaborat” cu romii la activități infracționale, ceea ce demonstrează clar că nu era vizată etnia, ci anumite persoane cu devianță comportamentală.

Deși în județul Giurgiu trăiesc mai multe categorii de romi (zidari, căldărari, spoitori, lăutari, romi de vătră și ursari), violențele au fost îndrep-

tate numai împotriva celor din urmă. Reacția deosebit de dură a mulțimii și intensitatea acestor conflicte a constituit „un răspuns” la formele comportamentale agresive ale ursarilor. Extinderea conflictelor violente de la o localitate la alta, în scurt timp (Bolintin Deal-Ogrezeni-Bolintin Vale) a îngreunat intervenția poliției, mai ales că a lipsit cooperarea acestora cu autoritățile locale.

De altfel, această implicare a celorlalți a făcut ca poliția să rămână singura instituție obligată să reacționeze la violențe, ceea ce în concepția mulțimii a apărut ca un simbol al represiunii, în contextul în care imaginea acestora fusese deja deteriorată, iar atribuțiile ei greșit înțelese.

Pentru noul context social românesc, postura în care se aflau forțele de poliție era inedită. Polițiștii, pe de o parte, trebuiau să mențină ordinea de drept, să acționeze în limitele stabilite de lege și în același timp să protejeze viața cetățenilor implicați în conflict, indiferent căror categorii etnice aparțineau.

La nivelul organizațiilor nonguvernamentale și al presei au fost tendențios interpretate ca fiind conflicte interetnice și manifestări rasiale față de romi, evenimente care nu au avut amploarea unor conflicte sociale sau violente de grup în care au fost implicate persoane aparținând aceleiași etnii.

În acest sens, semnificative pentru perioada la care ne referim sunt incidente din localitățile Vășad (jud. Bihor), unde „conflictul social” a avut loc între două familii. Numai faptul că una dintre victime era rom nu justifică aplicarea etichetei de „conflict interetnic”, nici măcar de conflict social.

Un alt caz îl reprezintă incidentele din localitatea Cuza Vodă, județul Constanța, în care au fost implicate două comunități distincte de romi – cea a rudarilor, a căror membri s-au adaptat cerințelor modului de viață stabil, și romii seminomazi, „căldărarii”, ale căror manifestări comportamentale generau frecvent reacții de adversitate.

Reprezentativă pentru cea de-a doua etapă, respectiv 1992-1994, este mediatizarea exacerbată și prezentarea subiectivă, uneori tendențioasă a acestor evenimente care, victimizând romii, au dus la apariția unor reacții de indignare din partea populației care cunoștea exact situația reală, trăind alături de aceștia. O mare parte a romilor a continuat să se manifeste comportamental ca și înainte, în unele cazuri chiar mai violent, sfidând elementarele reguli de conviețuire socială. Manifestările au fost deci determinate și de problematizarea exagerată a situației acestora. A contribuit de asemenea și lipsa de fermitate a organelor de ordine în luarea unor măsuri împotriva celor care „terorizau” prin comportament majoritatea localnicilor, ceea ce a dus la apariția sentimentelor de protecție nejustificată și injustiție socială.

Continuarea stării de sărăcie a unei largi categorii a populației (explicabilă în contextul socio-economic respectiv) a dus, de asemenea, la utilizarea unor mijloace din ce în ce mai agresive din partea unor romi pentru asigurarea mijloacelor de trai.

Statistica judiciară evidențiază pentru perioada respectivă creșterea numărului de infracțiuni comise cu violență, ai căror autori au fost mai ales romi. Astfel, crescuse numărul infracțiunilor de tâlhărie, înșelăciune, trafic de valută și furturi – în special în anul 1993. De asemenea, s-a constatat că în localitățile unde au avut loc conflicte, romii, în proporție de 30-40%, uneori chiar 50%, aveau antecedente penale, iar dintre ei 15-20% erau recidiviști. În acest mod, se explică reacția dură a populației afectate direct de aceste „indeletniciri” ale romilor.

Implicarea autorităților în rezolvarea și soluționarea conflictelor a fost mai operativă și eficientă, urmărind stabilirea răspunderii individuale în raport cu gradul de vinovăție și reducerea consecințelor conflictelor declanșate, mai ales în privința distrugerii de bunuri și a pierderilor de vieți omenești.

Un exemplu elocvent pentru cea de-a doua perioadă îl reprezintă cazul Hădăreni, din județul Mureș, care a fost mediatizat profitându-se de faptul că incidentele s-au soldat și cu victime, iar polițiștii din localitate nu au folosit cele mai adecvate modalități de intervenție pentru aplanarea conflictului.

Modul în care a reacționat unul dintre polițiști în situația limită în care se afla reprezintă o acțiune individuală, nu o atitudine generală a poliției ca instituție, nefiind justificate acuzațiile aduse acesteia de „a fi participat activ la violențele îndreptate împotriva romilor”, așa cum rezultă din lucrarea *Linșaj împotriva romilor din România*, apărută sub egida Asociației pentru Drepturile Omului – Helsinki din SUA. De altfel, cauza a fost declinată în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar Mureș. Intens au fost mediatizate incidentele din localitatea Cărpiniș, județul Timiș, cărora li s-a dat o tentă de conflicte interetnice soldate cu o victimă din rândul romilor. În realitate, au fost altercații între două grupuri de tineri romi și români, cunoscute în comunitate cu un comportament agresiv, iar așa-zisa „victimă” a conflictului a decedat într-un accident de circulație după un an de la evenimente. Sintetizând cele prezentate, pot fi stabilite următoarele caracteristici ale conflictelor în care au fost implicați romii.

Violențele îndreptate împotriva romilor având un evident caracter selectiv, nu au vizat etnia, ci anumite persoane sau grupuri, după criteriile socio-comportamentale (neetnice).

Specificitatea fiecărui conflict este dată de două coordonate:

a) contextul socio-economic și politic general:

- Interpretarea eronată a libertăților vehiculate în plan social.
- Posibilitatea de afirmare și solidarizare colectivă în rezolvarea imediată a unor probleme sociale.
- Instabilitatea socio-politică care a generat ineficiența acțiunii instituțiilor statului în aplanarea conflictelor.

b) condiții specifice localității:

- Zona geografică, situația economică a membrilor comunității respective, starea infracțională, intensitatea acumulărilor tensionale și gravitatea actului care a declanșat conflictul.

- Analiza orientării violențelor demonstrează acțiunea predilectă spre distrugeri de bunuri aparținând romilor în scopul „sanționării” celor vizați și nu suprimarea vieții acestora, mai ales că de fiecare dată aceștia erau avertizați de ceilalți membrii ai comunității asupra pericolului iminent. În consecință, nu se justifică vehicularea pe plan internațional a ideii de linșaj, pogrom și manifestări rasiale.

- În majoritatea cazurilor, imobilele incendiate au fost reconstruite, romii întorcându-se la locuințele lor, acțiuni realizate de autoritățile locale cu implicarea membrilor comunității și cu sprijin guvernamental.

În situațiile în care s-au declanșat astfel de violențe, poliția nu a rămas în expectativă, intervenind de fiecare dată în aplanarea conflictelor și chiar în detensionarea unor stări preconflictuale ce s-ar fi putut solda cu consecințe deosebit de grave.

Modalitățile de intervenție și eficiența acțiunilor trebuie privită ca un proces evolutiv. Dacă la început, confruntată cu ineditul situației și marcată de destructurările sociale, poliția a avut unele reticente, în timp și-a elaborat noi strategii prin care tehnicile de intervenție au fost adaptate situațiilor conflictuale concrete. Acest fapt a favorizat identificarea cu mai multă operativitate a persoanelor implicate în aceste conflicte, împotriva cărora poliția a luat măsuri legale în limitele competenței sale. În acest context, este semnificativă operativitatea cu care au intervenit forțele de ordine în unul dintre conflictele de mare amploare din localitatea Bâcu, jud. Giurgiu.

Deși era în continuare învinuită de cercetări discriminatorii, în aproape toate cazurile au fost identificați participanții la violențele îndreptate împotriva romilor, cercetările fiind finalizate, majoritatea celor vinovați aflându-se la instanțele de judecată.

Conștientizând că frecvența interacțiunilor cotidiene dintre poliție și membrii comunității, precum și calitatea acestora, este o determinantă a stabilității sociale, poliția și-a propus implementarea unui program de instruire la toate nivelele, care vizează creșterea gradului de înțelegere de către polițiști a problemelor comunității, mai ales acolo unde există diversitate culturală, și a modului de tratare a cetățenilor indiferent de statutul lor social sau apartenența etnică.

Printre ideile centrale folosite în pregătirea polițiștilor a fost aceea că orice persoană care trăiește într-o societate democratică are dreptul la protecția oferită de lege, iar poliția este obligată să i-o asigure, liantul fundamental dintre cei care exercită autoritatea și cei care se supun acesteia fiind legitimitatea.

De asemenea, și-a propus instruirea polițiștilor nu numai în cunoașterea legilor, ci mai ales în favorizarea unei interacțiuni care trebuie să existe între aceștia și membrii comunității, întrucât acolo unde ostilitatea și lipsa de încredere caracterizează aceste relații, terenul este propice pentru apariția tulburărilor și chiar a conflictelor sociale. Aceasta a implicat un efort mare din partea poliției, întrucât se știe că debarasarea de vechile mentalități era un proces anevoios pentru ambii parteneri: poliție – comunitate.

În scopul prevenirii unor astfel de conflicte, poliția a luat măsuri de cunoaștere a stărilor preconflictuale, pe care prin măsuri concrete le-a dezamorsat, identificând localitățile unde trăiesc numeroase familii de romi, cu preponderență a celor cu manifestări violente.

În același timp a devenit mai promptă în sancționarea oricăror încălcări ale legii, indiferent cărei persoane îi aparțin, acționând deci cu imparțialitate.

De asemenea, s-au luat măsuri în vederea cunoașterii de către polițiști a tuturor categoriilor de romi, a preocupărilor și obiceiurilor lor, pentru valorificarea acestor cunoștințe în scop preventiv.

În același timp, poliția a luat măsuri de atragere a structurilor guvernamentale și nonguvernamentale în scopul realizării unui program coerent de prevenire. În acest sens, prin Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, înființat la nivelul Inspectoratului General al Poliției Române, s-au inițiat programe de colaborare cu Consiliul pentru Minorități Naționale, ce vizează acțiuni în sfera prevenirii criminalității în comunitățile multiculturale.

Urmărind menținerea ordinii de drept și realizarea unei strategii comune de prevenire a criminalității în rândul romilor, poliția a realizat mai multe întâlniri cu preprezentanții lor. Astfel, s-au desfășurat numeroase programe de colaborare cu diferite organizații ale romilor sub deviza „dialogul în comunitate – factor de prevenire a violenței”.

La nivelul comunităților rurale, unde romii reprezintă o pondere semnificativă a populației, s-a încercat constituirea unor comisii de dialog social care să se întrunească periodic și din care să facă parte autoritățile locale, persoane cu prestigiu în comunitate și reprezentanți ai romilor.

S-a instituit totodată un program permanent de colaborare a populației cu PER (Proiectul pentru relații etnice din SUA – filiala București), împreună realizându-se mai multe întâlniri de lucru la care au participat polițiști și reprezentanți ai minorităților naționale. Dintre cele mai reușite activități de acest gen a fost și simpozionul organizat la Neptun, cu participarea și a unor specialiști din SUA, având ca temă „Poliția și minoritățile” – aprilie 1995.

Aceste programe de colaborare cu societatea civilă au fost extinse la toate unitățile de poliție teritoriale, având ca scop principal prevenirea criminalității în rândul romilor și implicit a stopării oricăror stări preconflictuale ce ar putea genera în violențe de grup.

ANEXA 1

Conflicte sociale. Situația generală (1990–1994)

Nr. crt.	Conflicte			Participanți			Situații preconf.	Alte situații	Total conflicte	Total participanți	Obs
	Leg.18 (A)	Cu romi (B)	Interconf. (C)	A	B	C					
0 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Alba	1	1	3	50	400	100	–	–	5	550	
2 Arad	Fără conflicte										
3 Argeș	Fără conflicte										
4 Bihor	4	–	–	350	50	1	1 cu romi 1 Leg.18	–	5	450	
5 Bistrița N.	7	1	4	1500	400	1400	–	1 interconf. (100) 1 cu autorit locale (100) 1 Caritas (1000)	12	4500	
6 Bacău	Fără conflicte										
7 Botoșani	5	–	–	–	–	–	–	–	5	500	
8 Brașov	4	1	–	400	100	–	5	–	10	500	
9 Brăila	Fără conflicte										
10 Buzău	Fără conflicte										
11 Caraș S.	2	2	–	200	300	–	–	–	4	500	
12 Călărași	Fără conflicte										
13 Cluj	245	–	5	1000	–	500	–	822		1647	
14 Constanța	–	2	–	–	–	–	–	–	2	2000	
15 Covasna	–	1	–	–	–	–	–	–	1	300	
16 Dâmbovița	–	–	–	3 cu romi	–	–	–	–	3	500	
17 Dolj	Fără conflicte										
18 Galați	Fără conflicte										
19 Giurgiu	-	4	-	-	7000	-	3 (200)	-	7	7200	
20 Gorj											
21 Harghita	-	2	-	-	500	-	2 cu romi (50)	-	4	550	

0 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
22 Hunedoara	Fără conflicte										
23 Ialomița	7	-	-	300	-	-	-	-	7	300	
24 Iași	15	3	4	700	300	300	-	-	22	1300	
25 Maramureș	3	1	3	2200	200	500	-	1 Legea electorală	8	2900	
26 Mehedinți	Fără conflicte										
27 Mureș	-	2	-	-	800	-	23 cu romi: 4 orașe 19 comune	-	25	800	
28 Neamț	11	-	2	900	-	100	1 cu romi (200)		14	100	
29 Olt	1	-	-	500	-	-	-	-	1	500	
30 Prahova	1	1 (între doi com. romi	40	80	-	-	-	-	2	120	
31 Satu Mare	11	3	4	1200	2000	400	-	-	18	3600	
32 Sălaj	5	-	-	300	-	-	-	-	5	300	
33 Sibiu	2	1	-	100	700	-	-	1 alegeri locale (50)	4	850	
34 Suceava	9	-	-	800	-	-	1 cu romi (20)	-	10	820	
35 Teleroman	1	2	-	350	100	-	-	-	3	450	
36 Timiș	2	1	-	200	50	-	1 cu romi (50)	-	4	300	
37 Vaslui	-	-	-	-	-	-	2 cu romi (150) 4 Leg.18 (300)	-	6	450	
38 Vâlcea	15	-	-	1500	-	-	-	-	15	1500	
39 Vrancea	5	1	-	200	700	-	-	1 determinat de l. c.m. (100) 1 alegeri locale (200)	8	1200	
40 SAI	-	-	-	-	-	-	4 cu romi (1000)	-	4	1000	
41 București	Fără conflicte										

ANEXA 2.

**Conflicte între romi și populația majoritară desfășurate în
perioada 1990–1994**

Județul	Localitatea	Nr. particip.	Data	Cauze	Moment act.dec.	Consecințe pagube mat.	Victimă		Obs.
							Romi	Alte etnii	
1. Alba	Câlnic	Total 400 200 țigani 200 români și sași	20 iulie 1990	În general comportamen- tul țăganilor instalați în „casele sașilor“ plecați în Germania	Vătămarea corp. a unui român (cioban-victimă)	Nu s-au produs (nu s-a incendiat)	–	1 român	Vezi Parchetul General
2. Caraș Severin	A. Vărădia	150 total	Dec.1990	Altercații permanente între 3-4 familii de țigani și români (fără extind. în pop. majoritară)	Căsăt. unei femei (categ. român) cu un țigan	Distrugerii în 2 case ale țăganilor de către membrii fam.rom. implicate	–	1 tent. de omor (vict.1 român)	Conflictul a fost aplanat foarte repede
	B. Zăvoi	150 total	Oct.1992	Nr. infr.comise de țăgani din zonă; starea de nesiguranță resimțită de locuitorii comunei	Violul comis de 4 țigani asupra unei femei de 44 ani mamă a 11 copii = o motivație puternică soția unui membru din colonia Zăvoi	Au fost sparte geamurile a 15 locuințe ale țăganilor	–	–	Nu s-a ajuns la incendiere datorită intern- venției promp- te a forțelor de ordine, informate de ofițerii de la circulație; colab. acestor formațiuni foarte eficien- tă, operativă

3	Constanța	M. Kogălniceanu	Peste 1000 pers.de dif.etnii	4 oct. 1990	Comportament țigani: furturi, violuri, atitudine sfidătoare (perioadă îndelungată)	Altercații în discotecă, implicați cet. turci, maced, țigani	Incendierea a 26 de case și distrugerea parțială a 4. Total 30	–	–	Conflict de amploare
4	Covasna	Lunga	250 maghiari peste 100 țigani	4-6.09. 1990	Comportamentul țăganilor deosebit de violent deși sunt țigani vătrari	Conf. între 2 grupuri de țigani (aprox.200 pers) ceilalți cet. solicitând intervenția poliției pentru aplanarea conflict. După interv. poliț. grupuri de romi au amenințat locuitorii pentru intervenția poliției, au tulburat, au creat panică în rândul locuitorilor. A rezultat izgonirea a 40 de țigani cu comportament turbulent	Incendiere 4 case	4	–	Vezi aprecierea Parchetului
5	Giurgiu	Bolintin Deal	1000 pers	7.05. 1991	În noaptea de Paști în dreptul bisericii din com. Bolitin Deal, unde se efectua slujba de înviere, a	Uciderea unui student	22 case incendiate și 4 devastate	–	–	Țigani ursari nu au mai fost primiți în comunitate

			fost ucis prin înjunghiere cu cuțitul, de către un rom ursar, studentul Melinte Cristian, făptuitorul încercând să-l ucidă și pe fratele victimei. Cruzimea, locul și momentul săvârșirii faptei au determinat riposta locuitorilor, care au incendiat 22 de imobile ale țiganilor. Acțiunea localnicilor i-a vizat numai pe romii ursari.				
Ogrezeni	1200 pers.	Mai 1991	În seara zilei de 16 mai 1991 la bufetul din comună iscându-se o altercație între mai mulți romi și câțiva români, unul dintre țigani a înjunghiat un consumator din local și a fugit. Persoanele	Altercații în bufet comună declanșate de un țigan	14 case incendiate	–	–

			aflăte în bufet (aprox.30 de bărbați) s-au organizat în vederea căutării autorului; revolta împotriva acestei persoane s-a extins asupra tuturor romilor ursari din comună.				
Bolintin Vale	4000 pers	Iunie 1991	În seara zilei de 17 iunie 1991, când violențele din com. Ogrezeni erau în plină desfășurare, locuitorii având cunoștință de ceea ce se întâmplă în comuna vecină au alarmat întreaga comunitate trăgând clopotele bisericii. Atitudinea ostilă față de romii ursari era determinată de comportamentul agresiv manifestat de aceștia - asasinarea unui paznic al liceului din localitate, agresarea forțelor de ordine, tâlhării, sustrageri din gospodăriile sătenilor	Revoltă împotriva bulibașilor ursarilor	13 case incendiate –	–	Participă și alte categ.de țigani (spoitori, zidari)

	Găiseni	200 pers.	Iunie 1991	Conflictul s-a declanșat în ziua de 6 iunie 1991 după ce un grup de romi rudari a acostat un cetățean din comună lovindu-l grav, provocându-i leziuni corporale (determinând pensionarea lui medicală). În perioada de referință romii rudari atacau în grupuri persoane care treceau prin zona lor, tâlhăreau mașini, furau produse din gospodăriile localnicilor.	Rănirea gravă a unui tânăr	2 case incendiate (ale țiganilor agresori) și distrugerea parțială a încă 9	–	–	Țiganii care l-au ucis pe tânăr erau în 1994 în libertate
6. Harghita	Com.Cașinul Mare – sat Cașinul Mare	400 pers.	12-13.08. 1990	Stări tensionate cu câțiva ani înainte de declanșarea conflictului	Un grup de țigani au intrat în bufet și sub amenințare (cuțit) au cerut să fie serviți (situație ce s-a repetat aproximativ 3 zile)	8 case incendiate și 16 degradate (este controversată)	–	–	–
	Com.Plăieșii de Sus – sat Plăieșii de Jos	100 - 200 pers.	9.06. 1991	Comportamentul Țiganilor: furturi înșelăciuni, sustrageri	Agresiune (fără motiv) exercitată de un grup de țigani asupra paznicului magazinului sătesc	20 case ale Țiganilor degradate	1 deces după 1 lună de la conflict	–	Au fost cercetate 25 de pers.fără a fi luate măsuri împotriva lor

	Com.Dănești	Grup 30 pers	Mai 1990 „			1 incend. și 3 locuințe devastate	–	–	Casele au fost renovate
	Com.Ocland sat Crăciunel	„		Tensiuni. permanente cu țigani din comună	Altercații pe fond cons. de alcool	1 casă incend. (dar incendiul este discutabil)	–	–	–
7 Iași	Com.Ciurea	50-60 pers.	1990	Comport. romilor seminomazi (900 pers)	Directorul școlii generale nu a mai vrut să-i primească pe copiii țăganilor în școală	–	–	–	–
8 Maramureș	Com.Coroieni, sat Vălenii Lăpușului	200 pers.	15.08. 1991	Comportament țigani	Violul unei femei însărcinate în luna VIII-IX de către un țigan recidivist cond. pt. infracț. de viol - sold.cu pierderea copilului	Incendiere 7 case și 11 degradate	–	–	Casele au fost reconstruite
9 Mureș	Reghin	200 pers.	Ian.1990	Agresiuni constante din partea unui grup de romi	Agresarea trecătorilor de către un grup de romi	Incendierea unei case și 2 distrugerii parțiale	1 victimă	–	Starea tensionată s-a menținut
	Hădăreni	200-300 persoane	20.09. 1993	Agresiuni constante din partea unui grup de romi	Uciderea unui român de către 3 țigani	14 case incendiate și 5 distruse	3	–	–
10 Satu Mare	Apa	Aprox.500 pers.	1992	Tensiuni cu populația majoritară	Altercații la bufetul din localitate între 9 romi și 3 români	–	–	–	S-a reținut o tentativă de omor

	Turulung	800-1000 pers	11.01. 1990	vezi studiul de caz	–	36 case incendiu	–	–	Case reconstruite
11 Sibiu	Șeica Mare	250 rudari 450 români	22 01. 1990	Numeroase neînțelegeri cu cei aprox. 300 de rurdari; doreau să fie numiți primarul și șeful de post din rândul lor; declanșare scandal la aleg. și în alte împrejurari.când aveau loc diferite evenimente	Scandal declanșat de romi în centrul localit. unde 2 familii (țigani) au comis o tâlhărie	–	–	7 români	Au suferit vătămări grave
12 Timiș	Com.Cărpiniș	50-60 tineri	16-17 aprilie 1993	Conflict între 2 grupuri de tineri (români și țigani); scandaluri repetate comise de țiganii din localitate	O altercație între tineri la bufet	Deteriorate parțial 4 case (dintre care la 2 s-au spart geamurile)	–	–	Au fost reparate casele
13 București	Piața Rahovei		16 iulie 1992	Incident între un grup de țigani și reprezentanții unei unități de poliție militară s-a soldat cu vătămarea corporală a 9 țigani și a unui polițist	–	Vătămarea corp. a 9 țigani		1 polițist	Prin rezoluția Parchetului Militar București la 30 iulie 1993 s-a dispus NUP

ANEXA 3.

Stări preconflictuale

Județul	Localitatea	Data	Număr participanți	Cauze	Observații
1. Bihor	Curtuișeni		30-50 pers.	Altercații între doi cetățeni (romi și români) în urma cărora 20 de țigani au atacat barul din localitate, deși a fost „organizată” românilor nu a fost finalizată datorită intervenției prompte din Valea lui Mihai. Au fost luate măsuri împotriva celor vinovați, situația a fost detensionată.	
2. Bistrița Năsăud	Năsăud	Nov. 1991	300-400 pers.	Locul de desfășurare: piața centrală din oraș. Nerespectarea prețurilor la prod. comerciale de către țiganii din piață. Revolta elevilor de la liceul silvic, la care pe parcurs se adaugă și muncitori, după ce țiganii au fost înregistrați.	Intervenția forțelor de ordine a oprit degenerarea într-un conflict de amploare (se putea angrena o mare masă de oameni în aceste mișcări).
3. Brașov	Apața		100 pers.	Cei aproximativ 800 cocalari au ocupat abuziv terenul agricol al românilor și maghiarilor și au refuzat să-l elibereze.	
	Recaș	1991	50 pers.	Rudarii din com. au comis un număr semnificativ de infracțiuni și au ocupat ilegal terenurile agricole.	
	Sat Radeș, com. Bunești		50 pers.	Stare infracțională foarte ridicată în rândul țiganilor care au ocupat abuziv casele sașilor plecați în Germania.	Situația prezentată în „Cotidianul”, „Naționalul”, ca fiind un posibil Hădăreni
4. Dâmbovița	Conțești	1991-1992	50 pers.	Probleme cu romi seminomazi care:	Conțești 300 romi (seminomazi)
	Mogoșani		100 pers.	distrugau culturile din aceste localități;	53 gospodări
	Mătăsaru		150 pers.	sustrăgeau material lemnos din fonduri forestiere; ocupau abuziv suprafețe arabile; au comportament violent.	Mogoșani 350 – 15 gospodării Mătăsaru 350 – 60 gospodării.

	Românești	8 mai 1991	50-60 pers.	Atitudinea Țiganilor față de preotul ortodox al comunei (îl somau să părăsească locuința).	
5. Giurgiu	Com.Slobozia	1990-1991		Tensiuni cu Țiganii de vatră (150) și rudari (aprox.50).	
	Vărăști	1990-1991		Probleme cu Țiganii ursari	
6. Neamț	Tg.Neamț	Aug. 1992	250 pers.	Agentii economici care își desfășoară activitatea în piața orașului sesizează autoritățile despre comercianții Țigani care nu plăteau taxele plus comportamentul necivilizat al Țiganilor.	Pentru că cei în drept nu au luat nici o măsură, un grup de cetățeni au distrus câteva chioșcuri ale Țiganilor și i-au scos din piață (valoare prejudiciu 1.500.000 lei)
7. Suceava	Solca		20-30 pers.	Conflicte între două familii: una de Țigani și două de români.	Cele 2 familii de români au distrus parțial locuința Țiganilor.
8. Teleorman	Com.Furculești, sat Spătărei	1994	50 pers.	Comportament agresiv al Țiganilor; altercații dintre grupuri de Țigani și de români. După un astfel de scandal, din bufet, Țiganii s-au întors cu furci, coase, lanțuri. Au fost lovite și unele persoane care au încercat să-i tempereze pe Țigani (primarul).	
9. Timiș	Com. Chevereșu Mare	Aprilie	30 pers.	Conflictul a apărut între primarul comunei și un grup de Țigani – îi era dator unuia dintre Țigani o sumă mare bani.	
10. Vrancea	Com.Sihla	Feb.1990	30-40 pers.	Țiganii în repetate rânduri provocau scandaluri și comiteau furturi (12% dintre locuitorii comunei sunt Țigani).	Cetățenii implicați în conflict s-au deplasat la locuința Țiganilor unde au distrus diverse bunuri, care ulterior au fost refăcute.
11. SAI	Com.Vidra Sat Sintești	Iunie 1993	1000 pers.	Probleme deosebite ridicate de Țiganii seminomazi (600-700 pers) care locuiesc în 200 corturi; org.în grupuri, înarmați, au pătruns cu forța în gospodăriile cetățenilor români însușindu-și diverse bunuri; cazul	

a necesitat intervenția a numeroase forțe de ordine (300 pers.); situația putea degenera într-un conflict de proporții.			
Com. 30 Decembrie	Febr. 1994	100 pers dintre care 59 minori români	Situație conflictuală între țigani ursori și tineri români la discotecă.

ANEXA 4.**Stări preconflictuale**

JUDEȚUL	Localitatea	Data	Nr. particip.	Categoriile de țigani	Cauze	Act.declanșator	Obs.
Constanța	Cuza Vodă	Iunie 1990	500- 600 pers.	1) Rudari=categorie pașnică integrată 2) Seminomazi numiți „pletoși“	Probleme diverse ridicate de către țiganii seminomazi (în legătură cu distrugerile de bunuri, ocuparea abuzivă a terenurilor)	Întoarcerea seminomazilor din periplul	Conflict de amploare Caz tipic
Prahova	Mizil	Iunie 1990	100 pers.	Romi argintari și geambași	Neînțelegeri la joc de noroc și vânzări de fete	Conflict la jocuri de noroc	Participanții au folosit sticle incendiare, lanțuri, săbii - 1 victimă
SAI	Com. Mogoșoaia	1992-1993	500 pers.	Țigani de vatră și țigani ursari	Ursarii au venit în comună în 1972 și au provocat numeroase scandaluri. Aveau un comportament agresiv neacceptat nici măcar de către celelalte categorii de țigani	Neînțelegeri la joc de noroc	Țiganii de vatră au cerut plecarea din localități a ursarilor Interv. forțelor BAOLP